

ВОВЕДНИ НАПОМЕНИ - ПРЕДМЕТ, ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ И МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Фундаменталните промени што настанаа и континуирано настануваат во нашиот општествен и економски развој, како резултат на длабоката општествено - економска и политичка реформа, условија крупни промени и на подрачјето на општествено - економските односи во сферата на организирањето и функционирањето на стопанските субјекти.

Основна цел на ваквите реформски промени е надминување на застарените односи во стопанисувањето и изградување современо стопанство засновано на економски критериуми и начела, врз принципите на отворена пазарна економија, кое ќе биде способно брзо да се прилагодува спрема потребите на пазарот и промените што ги наметнува современиот техничко - технолошки прогрес. На тие основи реформата мора да обезбеди ефикасно стопанисување и конкурентно и поцелосно вклучување на нашите стопански субјекти во меѓународната поделба на трудот, како и стабилен и динамичен материјален и општествен развој.

Во контекстот на многубројните фактори коишто ќе овозможат успешен стопански и општествен развој, посебно место им се при дава на знаењето, науката, иновациите, брзата примена на најновите техничко - технолошки достигнувања во производството и сл.

Реформските промени во стопанскиот систем поаѓаат,

пред се од создавањето такви општи, пазарни и организациони предуслови за стопанисување, кои треба да обезбедат целосна економска самостојност на стопанските субјекти, т.е. претпријатијата.

Целосната економка, организационо - деловна и развојна слобода на претпријатието опфаќа и негова одговорност за постигнатите резултати во работењето. Sprema тоа, самото претпријатие треба да ја формира својата деловна и развојна судбина, во услови на слободна пазарна конкуренција. Заради тоа, многу комплексна и тешка задача имаат сегашните претпријатија кои треба да се трансформираат во модерни и ефикасни производно - пазарни стопански субјекти.

Во тој поглед, т.е. за современо и рамноправно вклучување на претпријатието во трката за неговата деловна и конкурентна превласт, како на домашен, така и на надворешен план, неопходна е целосна и научна примена на основните фактори на стопанисување.

Овде, пред се, се мисли на воспоставување таква организација на работењето која, преку понудените организациони облици, ќе овозможи поцелосно да дојдат до целосен израз мотивирачките, иновациските и работните ефекти и способности на вработените.

Натаму, изнајдување можности за намалување на потрошените производни компоненти, пред се, енергијата и дефицитарните суровини. Затоа е потребна поцелосна научно - истражувачка и развојна активност, во насока на изнајдување помалку енергетско

ИНТЕНЗИВНИ ПРОИЗВОДИ И ПРОИЗВОДНИ ПРОЦЕСИ И ВОВЕДУВАЊЕ ТАКВИ ТЕХНОЛОГИИ КОИ МОЖАТ ДА КОРИСТАТ НОВИ ЕНЕРГЕТСКИ ИЗВОРИ, ОДНОСНО ЗАБРЗУВАЊЕ НА ПРОЦЕСИТЕ НА СУПСТИТУЦИЈАТА НА СУРОВИНСКАТА ОСНОВА ПЕРМАНЕНТНА КОНТРОЛА НА СИТЕ ПРОИЗВОДНИ И КОМЕРЦИЈАЛНИ, ДЕЛОВНИ И ДРУГИ ТЕКОВИ. НА ТОЈ НАЧИН, МОЖЕ ЗНАЧАЈНО ДА СЕ ЗГОЛЕМИ АКУМУЛАТИВНОСТА НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО И НЕГОВАТА КОНКУРЕНСКА СПОСОБНОСТ НА ПАЗАРОТ. СО, ИЗНАЈДУВАЊЕТО ТАКВИ ТЕХНОЛОШКИ И ОРГАНИЗАЦИОНИ ПОГОДНОСТИ ЌЕ СЕ ОБЕЗБЕДИ ПОГОЛЕМО ПРОИЗВОДСТВО СО ВИСОК КВАЛИТЕТ НА ПРОИЗВОДИТЕ.

Релевантен фактор е и максималното користење на инсталираниот, постојан капитал. Избегнувањето на ненаменското трошење на средствата, фиксниот капитал кој претпријатието го има во (згради, машини, алати и друго), освен во случај на нивно осовременување и усовршување, за избегнување и на ризиците од промашени инвестиции, кои можат да го нарушат редовниот тек на акумулацијата.

Со, оформувањето јака маркетинг служба, ќе се овозможи преку маркетингот, како економски процес кој го поврзува производството и потрошувачката, да се постигне континуирано функционирање на тројната врска производител - потрошувач - производител, а на тој начин би се подобрила производната ориентација на претпријатието.

Исто така, да дојде до израз претприемаштвото како, човечка логичка, инвестициона активност насочена кон развивање на некој деловен подфат пред се заради профитабилност, акумулативност.

Професионалното раководење и насочување на работните

функции води кон остварување на максимални ефекти во работењето, а со мобилизирањето и алоцирањето на расположливите ресурси во вистинско време и на вистинско место, се максимизира доходот.

Преку диверзифицирањето на производствената програма, доколку тоа е неопходно за задржување и проширување на пазарот, се обезбедува стабилен развој и раст на претпријатието.

Неопходен преуслов е и поизразеното користење на квалитативните фактори на стопанисување, пред се, рентабилноста на претпријатието. Оттука се наметнува потребата од поефикасно репродукционо поврзување и здружување на претпријатијата.

На крај, би го истакнале и неопходното развивање на интересен пазар на стоки, услуги и капитал, меѓу репродукционо и профитабилно поврзаните организациони единици во една кохезиона целина, со почитување на критериумите на соодветно учество, приоритет и подобност, заради заеднички и поединечен интерес на претпријатијата и нивните организациони единици.

Тргувајќи од овие аспекти, односно имајќи го предвид пазарното стопанисување, а со тоа анализирајќи ги проблемите од апликативна и научна природа се доаѓа до констатација дека нашите стопански субјекти (со исклучоци) се уште доволно не го развиле своето репродукционо поврзување и здружување, како во интерни рамки - во земјата, така и на екстерно поле со претпријатијата од странство.

Покрај сите поттикнувачки фактори и општествени определби потенцирани со реформските и други активности за интензивирање

на процесите за репродукционо поврзување и здружување, сепак во практиката тоа се уште нецелосно и недоволно се спроведува. Имено, изостанува принципот за профитабилно работење на организационите целини во претпријатието и нивно понатамошно здружување и поврзување со други претпријатија во системот на репродукционата поврзаност со окружувањето и со тоа нивно окрупнување, што светската практика го потврдила како економски гигантизам и економска превласт.

Приодот кон ваквиот аспект на организирање на претпријатието, од една страна репродукциона поврзаност и окрупнување а од друга пак сегментно и самостојно дејствување на репродукционите делови - организациони единици, поаѓа пред се од фактот дека целината има поуспешен настап на пазарот, зашто поседува ефикасна моќ - гигантизам, потоа постои концентрација на капиталот и кадрите, има конкурентска надмоќ. А од друга страна пак со парцелизирањето на единиците во целината се дава можност за поедноставно следење на работењето во тие организациони единици и навремено преземање соодветни активности како што се: натамошно инвестирање за развој на некој организационен дел или пак негово елеминирање.

Ваквиот општ осврт го направивме со цел да укажеме на постојните слабости кои, спротивно на процесите во развиените економии во светот, ги дезавуираат интеграционите процеси кај нас, така што тие не се одвиваат во саканиот и потребниот правец. Додека целиот свет е зафатен со процесот на економска интеграција, каде се надминуваат националните и државните

граници, а светскиот простор се претвора во мултинационална интеграција, кај нас тие процеси изостануваат. Стопанските субјекти во нашата земја се затвораат и глобално ја формулираат својата деловна политика, не водејќи притоа сметка за деловните политики на организационите целини, за нивниот развој и идното репродукционо поврзување и здружување во поширок простор.

Токму заради наведените аспекти и причини во овој труд се истражувани и анализирани проблемите во врска со факторите и критериумите коишто се релевантни за репродукционо и профитабилното поврзување и здружување на стопанските организациони субјекти.

Во таа насока цел на ова истражување и анализирање е да се елаборира можноста за објективизирање и оптимизирање, пред се, на одделните економски фактори и критериуми за репродукционо поврзување и здружување на индустриските организациони субјекти, Односно да се оцени нивната приоритетност, а во та смисла неопходно се наметнува потребата од теоретско објаснување на тие фактори во пазарните услови на стопанисување.

Покрај овие истражувања, анализи, синтези, компарирања и преферирање на поодделните критериуми, е направено и поопстојно теоретско објаснување за нивно поедноставно практично аплицирање кај нас.

Исто така, во овој труд е дадено наше размислување за можностите и преференциите на репродукционото и профитабилното поврзување и здружување на организационите субјекти заради